

HÅNDBOG

**for bestyrelser i det
almene gymnasium
(stx og hf)**

2. oplag

Gymnasiernes
Bestyrelsesforening **GBF**

Indholdsfortegnelse

01	Introduktion	2
02	Formålet med bestyrelshåndbogen	4
03	Opbygning	4
04	Den statslige ramme – selveje	4
05	Love og bekendtgørelser	6
06	Bestyrelsens sammensætning	7
07	Bestyrelsesarbejde i selvejende institutioner	9
08	Bestyrelsesvederlag	14
09	Tilsyn	16
10	Gymnasiernes Bestyrelsesforening (GBF)	17
11	Nyttige links	19
12	Vigtige aktuelle udfordringer	21
13	Bilag 1 - Etik i forbindelse med rektoransættelser	26

01 Introduktion

Bestyrelser på ungdomsuddannelsesområdet står i disse år over for omfattende forandringer både i indhold, struktur og organisering. Med nye reformtiltag, herunder etableringen af en ny gymnasial uddannelse, ændrede adgangskrav og en kommende fælles institutionslov, er rammerne for institutionernes arbejde under markant udvikling. Samtidig stiller implementeringen af disse ændringer nye og øgede krav til bestyrelsernes strategiske arbejde.

Arbejdet som bestyrelsesleder og -medlem forudsætter derfor i stigende grad et indgående kendskab til et komplekst uddannelsespolitisk landskab. Det er et område præget af mange interesser, skiftende vilkår og en regulering, som løbende udvikler sig. Dette stiller krav om både overblik, dømmekraft og evne til at navigere i en virkelighed, hvor ikke alle svar er givet på forhånd.

Samtidig skal bestyrelserne sikre, at institutionerne altid kan tilbyde uddannelser af høj kvalitet og indgå som en aktiv del af stærke ungdomsuddannelsesmiljøer – også i en tid med faldende ungdomsårgange og øgede krav til samarbejde på tværs af institutioner.

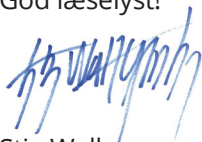
I Gymnasiernes Bestyrelsesforening arbejder vi løbende med at understøtte bestyrelsernes arbejde og bidrage til, at vores medlemmer har de bedst mulige forudsætninger for at løfte deres ansvar og drive en offentlig selvejende institution. Det gælder både i forhold til at skabe overblik over gældende regler og rammer og i forhold til at styrke det strategiske arbejde i en sektor i forandring.

Denne bestyrelseshåndbog skal derfor ses som et redskab til netop dette formål.

Håndbogen skal bidrage til at skabe overblik, understøtte refleksion og fangere som et praktisk værktøj i det daglige bestyrelsesarbejde. Jeg håber, at håndbogen vil blive anvendt aktivt og opleves som en relevant støtte i arbejdet.

Bestyrelseshåndbogen opdateres hvert fjerde år, medmindre der er væsentlige ændringer på området, der fordrer en ny version. Denne version er foreløbigt kun tilgængelig online, da vi, i lyset af det seneste folketingsvalg og regeringsforhandlingerne, afventer udfaldet af Institutions- og ungdomsuddannelsesreformen.

God læselyst!

Stig Wall

Bestyrelsesleder
Gymnasiernes Bestyrelsesforening

02 Formålet med bestyrelseshåndbogen

Denne håndbog er udarbejdet af Gymnasiernes Bestyrelsesforening (GBF) og henvender sig primært til formænd og andre, som er aktive i de almene gymnasiers bestyrelser.

Håndbogen er en overordnet introduktion til de retsregler og principper, som gælder for bestyrelsesarbejdet, og er tænkt som en støtte og indførelse i de rammer, som bestyrelserne i de almene gymnasiers arbejder indenfor.

03 Opbygning

Håndbogen indeholder i afsnit 4 en kort præsentation af det statslige selv-eje og baggrunden for konstruktionen og etableringen af offentlige bestyrelser. Dernæst følger et afsnit med de centrale love og regler, der gælder for området. Herefter følger to afsnit om bestyrelsens sammensætning og virke, en præsentation af Gymnasiernes Bestyrelsesforening, et afsnit om de aktuelle udfordringer på området, og afslutningsvis er der en række henvisninger til nyttige redskaber og samarbejdspartnere.

04 Den statslige ramme – selveje

Baggrund

Den 1. januar 2007, i forbindelse med kommunalreformen i 2006, overgik de hidtidige amtskommunale gymnasier til at være statsligt selvejende institutioner. I januar 2010 fik gymnasierne også bygningssejle. Disse to elementer er rammevilkårene i styringen af gymnasierne i dag.

Hensigten med selvejet var at skabe en mere enkel, gennemsigtig og effektiv styring af gymnasierne med fokus på deres output og med en større frihed til at tilrettelægge driften af gymnasierne under hensyntagen til konkrete lokale ønsker, og ikke mindst, for at sikre gymnasierne en central placering i lokalsamfundene.

Statsligt selveje

Det statslige selveje medførte, at gymnasierne fik lokalt forankrede bestyrelser, hvilket skulle sikre optimale rammer for undervisningsaktiviteter af høj kvalitet, gode fysiske rammer og et økonomisk råderum, der giver de fornødne handlemuligheder i forhold til prioriteringen af den samlede ressourceanvendelse¹.

Rammerne for det statslige selveje og bestyrelsernes opgaver står i dag beskrevet i institutionslovens kapitel 4². En bestyrelses ansvar og opgaver er i hovedtræk:

- At sikre at institutionen til enhver tid har den rette ledelse
- At fastsætte institutionens strategi i samarbejde med rektor
- At medvirke til at politiske reformer og initiativer tilpasses og implementeres på institutionen
- At træffe beslutninger om institutionens udbud af uddannelser, aktivitet og kapacitet
- At sikre en forsvarlig forvaltning af institutionens midler, herunder at godkende budget og regnskab for institutionen
- At varetage institutionens interesser i enhver henseende og sikre optimale rammer for institutionens virksomhed
- At medvirke til at sikre et nationalt sammenhængende og effektivt uddannelsessystem, herunder opfyldelse af nationale uddannelses- og institutionspolitiske mål

¹ Jf. forarbejderne til Institutionsloven:
<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200512L00183>

² Institutionsloven for de almene gymnasier:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/596>

Bygningsselvejet

I 2010 fik de almene gymnasier mulighed for at overtage de ejendomme og lejemål, de havde til huse i, og dermed overgå til bygningsselveje. Formålet med at etablere bygningsselveje, var at øge institutionernes økonomiske incitament til at optimere den samlede ressourceanvendelse, på baggrund af kendskab til den enkelte institution og lokale forhold. Bygningsselvejet skulle også fungere som en likviditetsbuffer i forbindelse med den løbende finansielle styring.³

Overgangen til bygningsselveje har medført bedre prioriteringsmuligheder, øget frihed til at styre bygningsdriften vis a vis beslutninger om udbygning, modernisering og vedligeholdelse, planlægning af investeringer samt mulighed for at etablere samarbejder om bygningsdrift på tværs af institutioner - og tilmed langt mere ubureaukratisk⁴ end tidligere.

05 Love og bekendtgørelser

Med uddannelsesloven for ungdomsuddannelserne med virkning fra 1. januar 2017, samlede man bestemmelserne om de 4 gymnasiale uddannelser i én lov med dels de fælles generelle bestemmelser, dels nogle afsnit og 5'er med omtale af de specielle forhold for henholdsvis htx, hhx, stx, og hf.

De centrale love, som gælder for det almene gymnasium (stx) kan findes her:

Bekendtgørelse af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1246>, også kaldet **Institutionsloven**, definerer rammerne for institutionen, herunder bestyrelsens opgaver og ansvar, ledelsens ansvar,

³ Jf. aktstykket om oprettelsen bygningsselvejet:
<https://www.ft.dk/samling/20081/aktstykke/aktstk.191/aktstykke/642029/715302.pdf>

⁴ Quartz, 2015: Omkostnings- og effektiviseringsanalyse af ungdomsuddannelsesinstitutionerne: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf15/151117-quartz-omkostnings-og-effektiviseringsanalyse-af-ungdomsuddannelsesinstitutionerne.pdf?la=da>

samarbejde mellem institutioner, oprettelse og nedlæggelse af institutioner, tilskudsmuligheder etc.

Bekendtgørelse om standardvedtægt for institutioner for almen- og gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse (<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/750>) fastsætter bl.a. kriterierne for bestyrelsens sammensætning, bestyrelsens arbejde, tegningsret, regnskab og revision.

Bekendtgørelse af lov om de gymnasiale uddannelser (<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1428>), også kaldet **uddannelsesloven**, fastlægger indholdet og formålet, herunder kriterier for optagelse, merit og organisering af indholdet (grundforløb, studieretningsforløb mv.).

06 Bestyrelsens sammensætning

Som nævnt ovenfor så fastlægges kriterierne for bestyrelsens sammensætning for gymnasier og HF-kurser i "Bekendtgørelse om standardvedtægt for institutioner for almen- og gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse" og har følgende konditioner:

Institutionen ledes af bestyrelse på 6-10 medlemmer, der er stemmeberettigede, heraf er 4-8 medlemmer udefrakommende. Derudover indgår to yderligere medlemmer uden stemmeret. Bestyrelsens funktionsperiode er på 4 år og følger normalt valgperioden for kommuner.

Bestyrelsen vælger en formand blandt de udefrakommende medlemmer.

Selvsuppleret medlemmer:

Den nytiltrådte bestyrelse kan yderligere udpege medlemmer ved selvsuppleret og skal have foretaget udpegning af medlemmer, der udpeges ved selvsuppleret, senest en måned inde i sin funktionsperiode.

Bestyrelsens sammensætning er omfattet af bestemmelserne i lov om ligestilling af mænd og kvinder.

Eksterne repræsentanter:

Flertallet af medlemmer skal være udefrakommende, primært fra den enkelte institutions lokalområde. Bestyrelsens medlemmer skal tilsammen have kompetencer, der bidrager til at fremme institutionens aktuelle og fremadrettede virke. Udefrakommende medlemmer udpeges i deres personlige egenskab og skal tilsammen have erfaring med uddannelsesudvikling, kvalitetssikring, ledelse, organisation og økonomi. Der skal være udefrakommende medlemmer med erfaring fra erhvervsliv, grundskolesektor og den videregående uddannelsessektor.

Særligt om kommunale og regionale bestyrelsesrepræsentanter:

1 medlem udpeges af kommunalbestyrelserne i regionen i forening.

Medarbejdere:

2 medlemmer vælges af og blandt medarbejderne ved institutionen, af hvilke det ene har stemmeret.

Elever:

2 medlemmer vælges af og blandt institutionens elevråd eller kursistråd, af hvilke det ene har stemmeret. Eleven eller kursisten, der har stemmeret skal være myndig.

Institutionslederen:

Institutionens leder er bestyrelsens sekretær og deltager i bestyrelsens møder uden stemmeret.

Hvem kan ikke være medlem af bestyrelsen:

1. Personer der udlejer ejendomme m.m. til skolen
2. Medlemmer af bestyrelsen i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der udlejer ejendomme m.m. til skolen, eller som kontrollerer udlejer af ejendomme m.m. til skolen.

3. Advokater, revisorer eller lignende rådgivere for personer, jf. nr. 1, eller for fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, jf. nr. 2.
4. Ansatte i ledende stillinger hos personer, jf. nr. 1, eller i fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, jf. nr. 2

07 Bestyrelsesarbejde i selvejende institutioner

Bestyrelsens ansvar og opgaver

Bestyrelserne er ejere af de statsfinansierede selvejende institutioner. I praksis betyder det, at lovgiver har uddelegeret ejerskabet af institutionen til bestyrelsen, og gjort bestyrelsen øverst ansvarlig for institutionens virke⁵. Det er det bestyrelsens ansvar, at der er den rette ledelse på institutionen, som på fornuftig vis kan varetage den daglige drift og medvirke til, at politiske målsætninger realiseres. Ansvar omfatter såvel institutionens administration og økonomiske drift samt de undervisnings- og uddannelsesaktiviteter, som institutionen varetager.

Bestyrelsen har også som opgave at holde sig opdateret med ministeriets uddannelsespolitik. Det er også bestyrelsen, der i samarbejde med ledelsen, er med til at sikre at institutionen lever op til de politiske mål, der fra ministeriets side fastsættes i relation til hhv. undervisningens tilrettelæggelse og udførelse – herunder reformer og initiativer.

Bestyrelsens ansvar og opgaver omfatter i hovedtræk at:

- Sikre at institutionen til hver en tid har den rette ledelse (ansætter⁶ og afskediger)

⁵ Jf. "Institutionsloven", § 16 om institutionens ledelse, <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1246>

⁶ Jf. §25 i "Forslag til Lov om institutioner for almen- og almen voksenuddannelse m.v." (fremsat ifm. Kommunalreformen i 2007). <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200512L00183>

- Fastsætte institutionens strategi i samarbejde med øverste leder
- Være medvirkende til at politiske reformer og initiativer implementeres på institutionen
- Træffe beslutninger om institutionens udbud af uddannelser, aktivitet og kapacitet
- Fastsætte løn- og personalepolitik
- Have ansvaret for lønforhandlinger
- Sikre en forsvarlig forvaltning af institutionens midler, og at der udarbejdes årsregnskab, samt godkende budget og regnskab for institutionen.
- Bestyrelsen skal varetage institutionens interesser i enhver henseende og sikre optimale rammer for institutionens virksomhed.

Helt overordnet skal bestyrelsen og ledelsen på de enkelte institutioner forestå de opgaver, som følger af princippet om selvforvaltning inden for de lovgivningsmæssige rammer for deres virke (jf. endvidere Kammeradvokatens notat om forretningsorden for bestyrelser, bagerst i denne håndbog).

Bestyrelsen som arbejdsgiver

Bestyrelsen er arbejdsgiver i alle henseender. Det betyder blandt meget andet, at bestyrelsen har ansvar for at håndtere vurdering af rektors egen opgavevaretagelse, lønforhandling for rektor, lederudvikling for rektor, vurdering og handling i forhold til rektors sygefravær og andre personalemæssige forhold i forhold til rektor. Eksempelvis kan håndteringen af rektors sygefravær ikke overlades til vicerektor. Ligeså er det bestyrelsens ansvar (og pligt) at gennemføre sygesamtaler med rektor, lave planer for tilbagevending til arbejdet for rektor og ultimativt træffe afgørelse om afskedigelse, når der ikke inden for rimelig tid er udsigt til tilbagevenden⁷.

Ligeledes bør bestyrelsesformanden føre tilsyn med alle ikke-lønmæssige

⁷ I praksis ofte bestyrelsesformanden, som må handle på mandat fra bestyrelsen.

udbetalinger til rektor, herunder godtgørelse for udlæg, kørselsgodtgørelse mv. Dette sker i praksis i samarbejde med revisionen.

Bestyrelsen skal også varetage MUS med rektor.

Det er også bestyrelsen der ansætter institutionens øvrige chefgruppe, hvilket dog i praksis er uddelegeret til rektor.

Som forberedelse på en rektoransættelse bør bestyrelsen og evt. ansættelsesudvalg også gøre sig nogle etiske overvejelser om ansættelsessamtalerne forløb.

GBF anbefaler, at bestyrelsen, evt. sammen med ansættelsesudvalget, forud for samtalen drøfter rammer og etik i forbindelse med samtalen, herunder, at bestyrelsesformanden (eller den konsulent, som er tilknyttet ansættelsesprocessen og udvælgelsen), der leder samtalerne, ikke give plads til spørgsmål, der sigter mod at binde kandidaten til en bestemt adfærd i forbindelse med den lokale arbejdstilrettelæggelse.

Som støtte hertil har Gymnasiernes Bestyrelsesforening, i samarbejde med Danske Gymnasier, opstillet en række opmærksomhedspunkter til bestyrelsen og ansættelsesudvalgets drøftelse inden ansættelsessamtalerne. Disse fremgår af afsnit 13., "Bilag 1.- Etik i forbindelse med rektoransættelser" sidst i denne håndbog.

NB! I forbindelse med ansættelser og afskedigelser bør der i særlig grad være opmærksomhed på om specifikke formalia på området er overholdt - ikke mindst særlige vilkår for tjenestemandsansatte⁸.

⁸ For eksempel kan en tjenestemand ikke ansættes efter cheflønaf-talen, men man kan godt have en statslig tjenestemandspensionsordning og samtidig være omfattet af aftalerne vedr. chefløn, jf. afsnit 2.4. i "Vejledning om aftaler om ansættelse af chefer ved institutioner for undervisning, uddannelse og forskning på Undervisningsministeriets og Uddannelses og Forskningsministeriets område". <https://medst.dk/media/ykvfcfv5/chefvejledning-uv-m-ufm-april-2020.pdf>

Fortrolighed

Bestyrelsens mødemateriale, herunder dagsordener og referater, skal gøres offentligt tilgængelige. Sager, dokumenter eller oplysninger, der er omfattet af lovgivningens bestemmelser om tavshedspligt, må dog ikke offentliggøres. Alle personsager og sager, hvori indgår oplysninger om kontraktforhandlinger med private eller tilsvarende forhandlinger med offentlige samarbejdspartnere, kan undtages for offentliggørelsen, hvis det på grund af sagens beskaffenhed eller omstændighederne i øvrigt findes nødvendigt⁹.

Desuden foreskriver Forvaltningslovens § 27, stk. 1. & 2. at der er tavshedspligt i spørgsmål, der relaterer sig til hensynet til institutionens økonomiske interesser og hensynet til enkeltpersoner¹⁰.

Revisors rolle

Bestyrelsens valgte revisor er 'offentlighedens tillidsrepræsentant' og varetager i bestemte henseender omverdenens interesse i kontrol med institutionens regnskabsmæssige forhold – såvel den økonomiske som den forvaltningsmæssige.

Med den forvaltningsmæssige revision, påhviler det revisor at vurdere, hvorvidt institutionen (tilskudsmodtager) har varetaget opgaven med at bruge tilskuddet på de formål, som var hensigten. Revisionen vil kunne omfatte alle aspekter af skyldige økonomiske hensyn, dvs. sparsommelighed, produktivitet og effektivitet, ligesom revisionen vil kunne omfatte virksomhedens målfastsættelse, målopfyldelse og økonomistyring¹¹. Revisor bistår ofte med økonomisk og skatte- og regnskabsmæssig rådgivning, hvilket gør revisor til en vigtig hjælp for bestyrelsen med at påse, at sådanne forretningsgange, politikker mv. er implementeret og fungerer.

⁹ Jf. §12., stk. 6. i kapitel 4: Bestyrelses arbejde i "Bekendtgørelse om standardvedtægt for institutioner for almen-gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse" <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2012/750>

¹⁰ <https://danskelove.dk/forvaltningsloven/27> og afsnit 5. i kammeradvokatens "Notat om det overordnede regelgrundlag for de selvejende institutioner samt bestyrelsens opgaver og ansvar" fra 20. december 2005

¹¹ <https://modst.dk/media/14942/forvaltning-og-revision-af-offentlige-tilskud.pdf>

De lovpligtige revisionsydelse

Revisors vigtigste opgave er at revidere institutionens årsregnskab som en del af aflæggelsen af årsrapporten. Revisionen sker på basis af faste lovregler, først og fremmest årsregnskabsloven og revisionsbekendtgørelser for institutionen.

Hertil kommer, at revisor generelt er tillagt visse kontrolfunktioner, herunder at påse, at bestyrelsen efterlever forpligtelsen til at oprette en forretningsorden og føre bøger, fortegnelser og protokoller og underskrive revisionsprotokollen.

Endvidere har revisor pligt til, efter anmodning fra bestyrelsen, at foretage undersøgelser af nærmere bestemte forhold, som falder uden for revisors pligtmæssige gennemgang i forbindelse med revision af årsregnskabet.

Revisor skal i forbindelse med revisionen af institutionens årsregnskab føre en revisionsprotokol. Revisionsprotokollen er revisors kommunikationsredskab til bestyrelsen, hvori revisor gør bestyrelsen bekendt med væsentlige forhold i forbindelse med revisionen. Det skal bl.a. fremgå af revisionsprotokollen, hvis revisor er blevet bekendt med "væsentlig usikkerhed, fejl eller mangler vedrørende institutionens bogholderi, regnskabsvæsen eller interne kontrol".

Bestyrelsens årsrapport består af:

Årsregnskabet

Ledelsespåtegning

Ledelsens beretning

Revisionspåtegning

Bestyrelsen har ansvaret for at der udarbejdes et årsregnskab, ledelsesberetningen og ledelsespåtegning, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Bestyrelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som bestyrelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne måtte skyldes besvigelser eller fejl.

08 Bestyrelsesvederlag

Vederlaget er en påskønnelse af det arbejde der udføres, og det kan være med til at understrege det ansvar, man bærer som bestyrelsesmedlem.

Undervisningsministeriet er det ministerium med flest selvejende institutioner og har som det eneste ministerium fastlagt en række regler for, hvor meget der kan udbetales i vederlag til de selvejende institutioner. Vederlagene for institutioner under Undervisningsministeriet er stadfæstet i "Bekendtgørelse om særskilt vederlæggelse af bestyrelsesmedlemmer ved visse uddannelsesinstitutioner på Børne- og Undervisningsministeriets område" jf. BEK nr. 826 af 28/04/2021, som kan findes her:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/826>

De nyeste reguleringer, fremskrevet til april 2021- niveau, er at finde her: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/institutioner-og-drift/pdf21/jun/vederlag-for-bestyrelsesmedlemmer-ved-gym--vuc-og-fgu-i-april-2021-niveau.pdf>

Af denne fremgår det, at en bestyrelsesformand for de største institutioner, inden for det gymnasiale område (der ikke omfatter erhvervsskolerne), maksimalt kan modtage et honorar på 72.217 kr., næstformanden maksimalt 36.108 kr. og de menige medlemmer maksimalt 4.333 kr. Konkrete honorarer afhænger dog af skolens størrelse.

Det fremgår endvidere af bekendtgørelsen, at de medarbejder- og elevvalgte bestyrelsesmedlemmer ikke kan modtage vederlag udover, for de medarbejdervalgte, kompensation for arbejdsindsatsen i arbejdstidsaftalerne.

Man bør også hæfte sig ved, at det af bekendtgørelsens § 2, stk. 2. og § 3 fremgår, at der ikke kan ydes vederlag til medlemmer, hvis deltagelse i bestyrelsesvirksomheden indgår som led i deres tjenstlige opgaver i hovedstillingen, hvis man er udpeget af en interesseorganisation, hvis man er udpeget af en kommunalbestyrelse og medlem af denne, eller hvis man som udpeget bestyrelsesmedlem modtager diæter for at varetage hvervet som bestyrelsesmedlem.

Da alle beløb er angivet i grundbeløb niveau pr. 31. marts 2012, kan man med fordel benytte den grundbeløbsberegner som findes på Medarbejder- og kompetencestyrelsens hjemmeside:

<https://grundbeloeb.modst.dk/beregner-2012/> eller alternativt DJØF's omregner af individuelle tillæg som er noget mere brugervenlig, jf.:
<https://www.djoef.dk/loen-og-loenforhandling/omregning-af-individuelle-tillaeg>

09 Tilsyn

De selvejende institutioner er underlagt ministerielt tilsyn. Tilsynet med de gymnasiale uddannelser omfatter økonomisk tilsyn og tilsyn med den faglige kvalitet. Tilsynet varetages af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK).

Det faglige tilsyn omfatter institutionernes faglige resultater og regeloverholdelse. Tilsynet tager udgangspunkt i, at kvalitetssikring og regeloverholdelse er et lokalt ansvar, som efterleves af de enkelte institutioners ledelse og bestyrelser.

Der føres tilsyn på baggrund af tre parametre: Risikobaseret tilsyn, Tematisk tilsyn og Enkeltsagstilsyn.

I det risikobaserede tilsyn screener styrelsen de gymnasiale uddannelsers faglige resultater både på landsplan og på institutionsniveau. Med henblik på at udvælge institutioner med de største faglige udfordringer, bliver institutionerne screenet med udgangspunkt i en række indikatorer.

Tematisk tilsyn muliggør en målrettet indsats på særlige områder, hvor styrelsen er blevet opmærksom på, at flere skoler er særligt udfordrede, og/eller hvor der er et politisk ønske om fokus.

Enkeltsagstilsyn iværksættes som oftest på baggrund af konkrete henvendelser, men kan også indledes som opfølgning på tidligere tilsynssager. Oftest sker det på baggrund af konkrete henvendelser eller oplysninger fra elever, forældre eller andre, der har en generel bekymring for skolen.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) vil i tilsynssager gå i dialog med de pågældende institutioner og har i sidste ende en række sanktionsmuligheder.

Det økonomiske tilsyn omfatter tilsyn med institutionernes økonomi, drift og anvendelse af tilskud, og følger de samme parametre som skitseret ovenfor. For de gymnasiale institutioner vil tilsynet typisk være med den hensigt at bidrage til en effektiv, velfungerende og udviklingsorienteret institutionsdrift.

GBF er medlem af STUK's Tilsynsforum, som har den overordnede dialog om tilsynet med de forskellige aktører på uddannelsesområdet.

10 Gymnasiernes Bestyrelsesforening (GBF)

Gymnasiernes Bestyrelsesforening (GBF) blev stiftet 16. januar 2006, på baggrund af gymnasiernes overgang til statsligt selveje, som blev indført i januar i 2007.

Gymnasiernes Bestyrelsesforening har som formål at varetage de almene gymnasiernes og hf-kursernes interesser og at sikre dem økonomiske og politiske vilkår, som muliggør, at de kan varetage deres forpligtelser og leve op til de uddannelsespolitiske krav og målsætninger. (jf., foreningens vedtægter § 2).

Det betyder, at vi i GBF - ud over at skabe et erfaringsforum for gymnasiernes bestyrelsesformænd - også ser det som vores opgave at arbejde med rammer i forhold til omverdenen, som gør det muligt for bestyrelserne at drive gymnasierne på en fagligt forsvarlig og udviklende måde.

Foreningen arbejder derfor aktivt med:

- At indgå i et positivt og konstruktivt samarbejde med Børne- & Undervisningsministeriet, relevante myndigheder, samt andre foreninger og aktører, der har relationer til gymnasieområdet
- At repræsentere, rådgive og bistå medlemsskolernes bestyrelser omkring juridiske og organisatoriske forhold
- At arbejde for en løbende forbedring/optimering af rammebetingelserne for bestyrelsesarbejdet.
- At søge indflydelse og repræsentere medlemsskolerne over for Folketinget, ministerier, styrelser, rådgivende organisationer med beslægtede interesseområder
- At danne netværk mellem gymnasiebestyrelserne
- At arbejde for en stadig opkvalificering af gymnasieskolernes bestyrelser

- At være arrangør/medarrangør af kurser, konferencer og konsulentvirksomhed for medlemsskolernes bestyrelser med henblik på at professionalisere bestyrelsesarbejdet og højne informationsniveauet blandt medlemsskolerne
- At bidrage med/til løbende relevante uddannelsespolitiske analyser

Foreningen har (i juni 2021) 127 medlemmer der, udover samtlige offentlige almene gymnasier og hf, også tæller enkelte VUC -institutioner og private gymnasier.

Generalforsamling

Generalforsamlingen er foreningens højeste myndighed og afholdes hvert år i marts måned, dog i juni måned for de år, der følger efter kommunalvalget.

Som medlemmer optages bestyrelser for gymnasieskoler og institutioner, der udbyder og gennemfører almen gymnasiale uddannelser, jf. foreningens vedtægter (§ 3).

Medlemskabet giver ret til, at formanden, næstformanden eller anden repræsentant for den siddende bestyrelse repræsenterer denne på foreningens generalforsamling og deltager i foreningens arbejde. Foreningens vedtægter kan tilgås her:

<https://gymbf.dk/vedtaegter/>

Medlemskabet giver også mulighed for, at man gennem GBF kan få råd og vejledning om ansættelsesforhold (for rektorer og øverste ledelse), juridiske og organisatoriske problemstillinger, kontakter til relevante myndigheder og gøre brug af foreningens politiske og uddannelsespolitiske netværk samt deltage i foreningens kursusaktiviteter.

11 Nyttige links

Kodeks for godt bestyrelsesarbejde (strategiske opgaver)

Kodekset er udarbejdet i et samarbejde mellem bestyrelsesrepræsentanter for de selvejende uddannelsesinstitutioner og Undervisningsministeriet med inddragelse af ledelsesforeningsrepræsentanter. Udgangspunktet er, at bestyrelsen arbejder strategisk, hvor ansvar og beslutninger ses i sammenhæng med bestyrelsens kontrolopgave og den økonomiske driftssikring.

Kodeks for godt bestyrelsesarbejde kan tilgås her:

<https://gymbf.dk/bestyrelseshaandbogen/>

Forretningsorden for bestyrelser

I Kammeradvokatens, "Notat om det overordnede regelgrundlag for de statslig elevejende institutioner samt bestyrelsens opgaver", gives en mere detaljeret beskrivelse af bestyrelsens ansvar og opgaver i forbindelse med den overordnede ledelse af institutionen. Notatet kan tilgås her:

<https://https://gymbf.dk/bestyrelseshaandbogen/>

Forretningsorden for bestyrelser kan tilgås her:

<https://gymbf.dk/bestyrelseshaandbogen/>

Selvevaluering af bestyrelsens arbejde

Det følger af anbefalinger til det gode bestyrelsesarbejde, at bestyrelsen jævnligt evaluerer sig selv og sit arbejde. Nedenstående er et forslag til et evalueringsskema til brug i bestyrelsen, men kan naturligvis tilpasses individuelt efter bestyrelsens behov. Skemaet er lavet pba. anbefalingerne om god selskabsledelse (Nørby-udvalget).

Skemaet udsendes til bestyrelsen medlemmerne, der besvarer og indsender til formanden. Bestyrelsen kan derefter behandle evalueringen på førstkommende møde.

Skema til selvevaluering kan tilgås her:

<https://gymbf.dk/bestyrelseshaandbogen/>

Samarbejdspartnere Ungdomsuddannelser

Gymnasierne udgør sammen med Erhvervsskolerne, Voksenuddannelsescentre, Social- og sundhedsuddannelserne og FGU de danske ungdomsuddannelser.

Se de relevante links her:

<i>Erhvervsskolerne</i>	https://danskeerhvervsskoler.dk/
<i>VUC</i>	https://vuc.dk/
<i>SOSU</i>	https://sosu.dk/
<i>FGU Danmark</i>	https://fgu.dk

Private gymnasier har en kombineret bestyrelses- og skoleforening: Private Gymnasier og Studenterkurser, <https://privateskoler.dk/>

Danske Gymnasier - er rektorenes interesseorganisation for gymnasieskolerne, <https://www.danskegymnasier.dk>

Ministerier og samarbejdspartnere

Børne- og Undervisningsministeriet	https://www.uvm.dk/
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet	https://www.stukvum.dk/
Medarbejder- og Kompetencestyrelsen	https://www.medst.dk/
Gymnasieskolernes Lederforening (GymLF)	https://gymlf.dk/

12 Vigtige aktuelle udfordringer

De gymnasiale uddannelser er for tiden omfattet af store politiske reformer, som i de kommende år vil få anselig betydning for både institutioner og deres bestyrelser.

Disse omlægninger har både skabt diskussioner og bekymringer i sektoren, hvilket er helt forståeligt. Udgangspunktet for Gymnasiernes Bestyrelsesforening er dog, at udviklingen af ungdomsuddannelserne altid må tage afsæt i de unge og i, hvad der er bedst for dem. Uddannelsessystemet skal give unge gode muligheder for både faglig udvikling, dannelse og videre uddannelse – samtidig med, at der sikres stærke ungdomsuddannelsesmiljøer i hele landet.

Ny institutionslov og organiseringen af ungdomsuddannelser

Som en del af ungdomsuddannelsesreformen indgår der en ny fælles institutionslov for ungdomsuddannelserne. Loven vil skabe en samlet ramme for institutioner, der udbyder ungdomsuddannelser, og åbne muligheden for, at flere uddannelser fremover kan samles på samme institution eller under fælles ledelse. Hensigten med den nye institutionslov er blandt andet at sikre bæredygtige uddannelsesinstitutioner og stærke ungdomsuddannelsesmiljøer i hele landet – også i områder med faldende ungdomsårgange. Samtidig skal strukturen understøtte etableringen af den nye epx.

Gymnasiernes Bestyrelsesforening ser positivt på ønsket om at sikre stærke og bæredygtige institutioner samt et bredt uddannelsesstilbud til de unge. I foreningen lægger vi samtidig afgørende vægt på, at ændringer i institutionsstrukturen ikke svækker principperne om selveje og bestyrelsesansvar, som har været en væsentlig forudsætning for udviklingen af de gymnasiale institutioner. Dette er essentielt idet erfaringer viser, at lokale bestyrelser med ansvar for institutionens strategi, økonomi og udvikling bidrager til kvalitet og stabilitet i uddannelserne.

Det er derfor vigtigt, at den nye institutionslov fortsat understøtter stærke og kompetente bestyrelser og giver institutionerne mulighed for at træffe beslutninger på et lokalt og oplyst grundlag. I GBF er vi af den grund meget

dedikerede i at understøtte denne proces bedst muligt, eksempelvis ved at tilvejebringe redskaber, der kan understøtte bestyrelsens grundlag for at træffe beslutninger om institutionens strategi i et nyt institutionslandskab¹².

Ungdomsuddannelsesreformen og etableringen af epx

Aftalen om den erhvervs- og professionsrettede gymnasieuddannelse (epx) indebærer en væsentlig ændring af det danske ungdomsuddannelseslandskab. Den forventes at træde i kraft fra 2030 og vil kombinere praktisk og teoretisk undervisning i en gymnasial ramme¹³.

Epx er tænkt etableret som en toårig gymnasial uddannelse med mulighed for en etårig overbygning. Den toårige uddannelse vil give adgang til erhvervs- og erhvervsakademiuddannelser samt visse professionsbacheloruddannelser, mens overbygningen giver adgang til alle professionsbacheloruddannelser¹⁴.

Reformen indebærer samtidig en række andre væsentlige ændringer, herunder udfasning af hf som selvstændig ungdomsuddannelse, bortfald af 10. klasse samt skærpede adgangskrav til de treårige gymnasiale uddannelser med et karaktergennemsnit på 6.

I Gymnasiernes Bestyrelsesforening anerkender vi ambitionen om at skabe et mere sammenhængende og overskueligt ungdomsuddannelsessystem, hvor flere unge får mulighed for at finde en uddannelsesvej, der passer til deres interesser og forudsætninger. For at den skal lykkes, mener vi, at det er helt afgørende, at reformen afspejler, at der er tale om en ny gymnasial uddannelse, og at den etableres på en måde, der sikrer stærke faglige miljøer og bæredygtige uddannelsesinstitutioner i hele landet.

¹² <https://gymbf.dk/wp-content/uploads/2025/12/Vaerktoej-til-til-droeftelse-af-nyt-institutionslandskab-december-2025.pdf>

¹³ <https://regeringen.dk/aktuelt/nyheder/2024/aftale-om-ny-gymnasieuddannelse-paa-plads/?utm>

¹⁴ <https://uvm.dk/uddannelse-til-unge/gymnasiale-uddannelser/love-og-regler/politiske-aftaler/aftale-om-ny-gymnasieuddannelse/epx-en-ny-praktisk-gymnasie-uddannelse/?utm>

Placeringen og organiseringen af epX vil i den forbindelse få stor betydning. I Gymnasiernes Bestyrelsesforening mener, at nye uddannelses tilbud med fordel bør indgå i eksisterende ungdomsuddannelses miljøer, hvor der allerede er en levedygtig ungdomskultur med stærke faglige og sociale fællesskaber.

Faglige niveauer, merit og sammenhæng i uddannelsessystemet

Med etableringen af epX opstår der nye spørgsmål om fagligt indhold, niveauer og merit. Disse spørgsmål er centrale, fordi meritordninger i praksis fastlægger, hvilke faglige forudsætninger eleverne har med sig videre i uddannelsessystemet.

Hvis merit gives på et utilstrækkeligt fagligt grundlag, kan det skabe usikkerhed om uddannelsernes niveau og om elevernes forudsætninger for at gennemføre videre uddannelse. Omvendt kan klare og gennemsigtige regler for fagligt indhold og merit bidrage til et mere sammenhængende uddannelsessystem, hvor elever kan bevæge sig mellem uddannelser uden at miste faglig kvalitet.

Det er vores opfattelse, at tilliden til uddannelsessystemet forudsætter klarhed om, hvad eleverne kan, når de færdiggør en uddannelse. Samtidig er det afgørende, at de gymnasiale uddannelser fortsat fastholder deres studieforberevende karakter og høje faglige niveau.

I Gymnasiernes Bestyrelsesforening har vi derfor haft et særligt fokus på sammenhængen mellem merit og det faglige indhold i epX. I foreningen lægger vi vægt på, at merit altid skal bygge på reelle faglige kompetencer og et tydeligt defineret fagligt niveau – ligesom det skal være muligt at indhente merit på tværs af uddannelser.

Foreningen arbejder derfor for løsninger, der sikrer sammenhæng i uddannelsessystemet uden at svække de faglige standarder, og som giver de unge klare og gennemskuelige uddannelsesveje.

Faglige niveauer, merit og sammenhæng i uddannelsessystemet

Med etableringen af epX opstår der nye spørgsmål om fagligt indhold, niveauer og merit. Disse spørgsmål er centrale, fordi meritordninger i praksis fastlægger, hvilke faglige forudsætninger eleverne har med sig videre i uddannelsessystemet.

Hvis merit gives på et utilstrækkeligt fagligt grundlag, kan det skabe usikkerhed om uddannelsernes niveau og om elevernes forudsætninger for at gennemføre videre uddannelse. Omvendt kan klare og gennemsigtige regler for fagligt indhold og merit bidrage til et mere sammenhængende uddannelsessystem, hvor elever kan bevæge sig mellem uddannelser uden at miste faglig kvalitet.

Det er vores opfattelse, at tilliden til uddannelsessystemet forudsætter klarhed om, hvad eleverne kan, når de færdiggør en uddannelse. Samtidig er det afgørende, at de gymnasiale uddannelser fortsat fastholder deres studieforberevende karakter og høje faglige niveau.

I Gymnasiernes Bestyrelsesforening har vi derfor haft et særligt fokus på sammenhængen mellem merit og det faglige indhold i epX. I foreningen lægger vi vægt på, at merit altid skal bygge på reelle faglige kompetencer og et tydeligt defineret fagligt niveau – ligesom det skal være muligt at indhente merit på tværs af uddannelser.

Foreningen arbejder derfor for løsninger, der sikrer sammenhæng i uddannelsessystemet uden at svække de faglige standarder, og som giver de unge klare og gennemskuelige uddannelsesveje.

Bestyrelsernes rolle i en sektor i forandring

De aktuelle reformer og ændringer i reguleringen af ungdomsuddannelserne betyder, at bestyrelsernes strategiske rolle bliver stadig vigtigere. Bestyrelserne skal i de kommende år navigere i et uddannelseslandskab under forandring, hvor nye uddannelser, ændrede bestyrelseskonstellationer, optagelseskrav og nye samarbejdsformer mellem institutioner vil præge udviklingen.

Gymnasiernes Bestyrelsesforening arbejder for at understøtte bestyrelserne i denne opgave gennem erfaringsudveksling, analyser og dialog med politiske beslutningstagere og myndigheder¹⁵.

Foreningen vil derfor fortsat bidrage aktivt til de uddannelsespolitiske drøftelser med udgangspunkt i, at ungdomsuddannelserne først og fremmest skal udvikles til gavn for de unge. Samtidig er stærke, ansvarlige og handlekraftige bestyrelser en afgørende forudsætning for, at gymnasierne også fremover kan tilbyde uddannelser af høj kvalitet i hele landet.

Institutionsstørrelser og ungdomsmiljøer

Placeringen og organiseringen af epx vil få stor betydning. I Gymnasiernes Bestyrelsesforening mener, at nye uddannelses tilbud med fordel bør indgå i eksisterende ungdomsuddannelsesmiljøer, hvor der allerede er en levedygtig ungdomskultur med stærke faglige og sociale fællesskaber.

Samtidig finder vi det væsentligt, at etableringen af epx sker på institutioner med en størrelse og organisering, der understøtter nærhed mellem elever, lærere, ledelse og bestyrelse. I Gymnasiernes Bestyrelsesforening vurderer vi, at denne nærhed udfordres, når institutioner bliver for store – typisk ved institutioner med mellem 1200 og 1400 elever. Efter vores opfattelse er stærke ungdomsmiljøer, trivsel og en tydelig lokal forankring afgørende forudsætninger for, at epx kan blive en succes både fagligt og socialt.

¹⁵ <https://gymbf.dk/samarbejdspartnere-og-redskaber/>

13 Bilag 1 - Etik i forbindelse med rektoransættelser

Opmærksomhedspunkter til bestyrelsen og ansættelsesudvalgets drøftelse inden ansættelsessamtalerne

- Afklar hvem der fører ordet og leder ansættelsessamtalerne, fx bestyrelsesformanden eller en konsulent tilknyttet ansættelsesprocessen.
- Drøft forventninger til ledelsen af samtalen, herunder om der er særlige spørgsmål, som bestyrelsen eller ansættelsesudvalget ønsker at stille.
- Drøft, om andre end den, der fører ordet, skal stille spørgsmål under samtalen.
- Drøft den etik I ønsker i forbindelse med samtalen, herunder hensyn I ønsker at tage til ansøgeren. Det kan eksempelvis være i forhold til, at spørgsmål, der stilles, ikke må have en underliggende hensigt om at skulle binde ansøgeren til en særlig adfærd, hvis vedkommende ansættes.
- Vær opmærksom på, at svar på meget konkrete spørgsmål, om for eksempel den lokale arbejdstilrettelæggelse kan være udtryk for, at ansøgerens ønske om at vise sine evner og sin vilje til at skabe et godt arbejdsmiljø, men utilsigtet kan have den konsekvens, at der bliver givet lovnin g i forhold til den fremtidige administration på skolen.
- Drøft om I ønsker at tilknytte 'en erfaren bestyrelsesformand' som sparringspartner under forløbet. Mange har gode erfaringer med ansættelsessamtaler, hvor der var inviteret en erfaren bestyrelsesformand med som tilforordnet eller 'særlig sagkyndig'.

Gymnasiernes
Bestyrelsesforening **GBF**

**Ny Vestergade 13, Stuen
1471 København K.**

Telefon: +45 2629 3403 / +45 5363 3403

Mail: gymbf@gymbf.dk

Web: <https://www.gymbf.dk/>

CVR. Nr.34002460

Download håndbogen digitalt